

זוהי זכות אנושית יסודית: לחיות בכבוד ולמות בכבוד. זכות זו אינה קיימת בארץ

צפורה בליזובסקי, מרחוב הגיבורים 25 א', חיפה, כתבה להערוך... המחלקה הפנימית א' בבית החולים רמב"ם כלפי אמה, אתל בלינדר ז"ל... היא מספרת שאמה, בת ה-74, לקתה בשיתוק בצד השמאלי של הגוף, ובאו תו היום, 27.1.87, הגיעה לחדר-המיון של בית-החולים רמב"ם ואושפזה לי-משך יומיים במחלקה הנירולוגית. מנהל המחלקה הוא הפרופסור גדעון אלרואי.

10 שנים, בחו"ל, נתן לאביו, רופא במקצועו, בן 75, זריקת מורפיום במדי נוריתר, כדי לגאול אותו מיסוריו. הרופא הקשיש סבל ממחלת פרקינסון, וימיו היו ספורים.

עוד סיפר הופמן שאביו עזר בצורה דומה לסבו, והוא, פרנץ סיפ, מקווה מאוד שבנו, אפ יהיה צורך, יעזור לו בצורה כזו. מיקרים אלה מביאים למחשבות על מהות החיים, על המתת-חסד, על זכות הפרט להחליט על סיום חייו ועל זכות החברה לעזור לפרט לקצר חיים, כאשר הפרט מחליט שהחיים הם בלתי נסבלים. כריסטיאן ברנרד מנתח הלב, מספר בסיפרו, לחיות טוב, למות טוב, שכאשר אמו הגיעה לטוף דרכה והיתה

פא וגם לפני קרובי המישפחה היא: מה הגבול בין המתת-חסד לבין הארכת חיים, שלפי הכי ללים המקובלים איבדו את תהלתם? האם מותר לאדם עצמו לשים קץ לחייו, והאם החברה יכולה להסכים ולהשי-לים עם זה?

האם יכולה החברה לכפות על אדם, שאינו מסוגל בעצמו לשים קץ ליי-סוריו, להמשיך את חייו, או שמחובתה של החברה אף לעזור לאדם ולהעניק לו המתת-חסד?

לא פעם, כל אחד מאיתנו, בני-התרבות, מודיעו מההידרדרות האינ-טלקטואלית והפיסית של אנשים מכובדים מאוד, המגיעים לשלב של איבוד-הכרה, ניתוק מוחלט של הקשר עם הסביבה, והסובלים סבל רב ממחלה סרת-מרפא. רובנו שואלים לא אחת את עצמנו במיקרים אלה: האם מוטב להאריך חיים של אדם השרוי במצב כזה? האם זה לטובתו ולכבודו של אותו אדם?

המושג, לחיות בכבוד ולמות בכבוד" הופך יותר ויותר למו-קד של פולמוס בין רופאים, פסי-כרולוגים, אנשי-מדעי-החברה, כוהנידת, בליתיקשורת וגם פוליטיקאים.

לצער, השאלות הפילוסופיות הא-לה לא חדרו עדיין לחברה הישראלית במידה מספקת.

ניקח לדוגמה את נושא ההתאבדות. יש מיקרים שהחברה כולה מצדיקה התאבדות ואף הפכת מתאבדים לגי-בורים לדרות. כך למשל, האגדה על התאבדות קולקטיבית במצדה משי

למען החרות, ואף מתו בה אחר זה.

התאבדויות של פוליטיקאים ששגו, אנשי-עסקים שפשטו רגל, קורות לעיתים קרובות וכמעט מעוררות הבנה והצדקה. לפעמים, לאחר התאב-דותם, החברה מעניקה ריהביליטציה למתאבדים, עוור שלפני ההתאבדות האשימה אותם במעשים פליליים. (אברהם עופר, יעקב לוינסון, אברהם גינדי.)

במיקרים רבים מנסה החברה למנוע התאבדות, מנסה להציל אדם ששם קץ לחייו. בתולדות החברה האנושית יש תקופות של "ריכאון קולקטיבי", שב-הן נוצר גל של התאבדויות. כך היה בראשית המאה, ברוסיה הצארית, אחרי כישלון מהפכת 1905: מאות אנשי-רוח, סטודנטים ותלמידים צעירים שמו קץ לחייהם. גם בתקופה שלפני מלחמת העולם השנייה היה גל של התאבדויות.

גל התאבדויות פוקד כל קבוצת מהגרים. כך, למשל, עשרות עולים מבית-הדמועצות התאבדו בשנים האחר-ונות. ידועים מיקרים של התאבדויות של אנשים ההולכים אחרי מנהיג כריז-מאטי, כמו אנשי כת דתית מפורסמת בארצות-הברית, לפני 20 שנה.

החברה מנסה למנוע את גלי ההתאבדות מכמה סיבות. אחת מהן: גל כזה מראה על מצב משברי השורר בחברה. לאחרונה שמענו על מכת התאבדויות בארץ, רק באיזור חיפה נרשמו שישה מיקרים של התאבדויות, כאשר שלושה מהם אירעו בשבוע האחרון.

יש מיקרים רבים של ניסיון להתי-

גיל 67 הוא היה אדם מלא חיים, חוכמה ובעל מרץ, והיה עסוק בפעילות ציבורית משעות הבוקר ועד הלילה. הוא ייסד מועדון לפנסיונרים, סיפריה, ואף זכה בפרס קפלן עבור פעילותו הציבורית.

כשנה האחרונה התחיל להידרדר מצבו. זיכרונו אכזר לו, לעיתים קרובות לא הכיר בניימישפחה. התנהגותו השי-תנתה.

לאט לאט הוא הפסיק להתמצא בסביבתו, וכמעט הפסיק להתהלך. הוא איבד למעשה את הקשר איתנו ועם הסביבה בכלל.

פעם, כבר בהיותו בבית החולים, הוא נפל ושבר את ראשיה-ירך. האבחנה נעשתה

משותקת חלקית וסבלה מכאבים נוראיים, ומפעם לפעם אף איבדה את הכרתה. היא חלתה בנוסף למחלתה העיקרית בדלקת-ריאות חריפה. הוא ואחיו מריס, גם הוא רופא, החליטו לא לתת טיפול-ייתר לגבי דלקת-הריאות, כדי שלא להאריך את סיבולתה, וכך תמו חייה.

כריסטיאן ברנרד חושב ש-הוא עזר לאמו להפסיק לסבול, כאשר לא היתה עוד תיקווה לחייה, ובוזה ביצע את רצונה, שאותו הוא קרא בעיניה.

הוא גם מספר, ברומה להופמן, שסיכם עם אחיו שכל אחד מהם, במי-דת הצורך, יעזור לשני למות בכבוד ולא לסבול מכאבים יסורים, ברגע שתוחלת-החיים תיגמר.

סיפורו של כריסטיאן ברנרד הת-קשר ישירות עם הסיפור האישי שלי.

אבא הפסיק לסבול

כ הודשים האחרונים אני ומיש-פחתי מרבים לבקר את אביו, המאושפז בבית-חולים גריאטרי. עד

אתל בלינדר ז"ל שלושה ימים ומוות

בארץ הזאת!

אבדות אצל בני נוער הנמצאים במ-צוקה. החייל רפאל חיגינאשווילי, שריצה עונש מאסר בגין עריקות, התאבד בתליה בבית-כלא צבאי במרכז הארץ לפני ימים אחדים (ראה העולם הזה, 11.3.87). הד"ר אריאל יוסי-פובניץ, בן 32, התאבד בהורקת תרופות וסמים בכמות מופרות, מפני שחשד שחלה באידס.

צבי רוניק, בן 74, נשרף למוות ב-מיטתו בבית-החולים הגריאטרי מלבן-ברדס-חנה. שרת-הבריאות הקימה צוות-חקירה לבדיקת נסיבות האסון. נבדקת האפשרות שהמדובר בהתאב-דות. "נמאס לי מהחיים", נהג לומר צבי רוניק, עולה חדש מבית-הדמוע-צות. הרופאים סיפרו כי צבי נהג להתי-

משת דוגמה לחינוך לאומי, ומהווה מקור גאוה של יהודים בכל הדורות. גם הסיפור על התאבדותו של 96 נשים, בהנהגתה של חנה פרידמן, שהעדיפו למות במקום להישלח לבית-בושת נאצי, מעורר התפעלות, גם בחוגים הדתיים.

את מיקרי ההתאבדויות של חיילים בשבי, כאשר קיימת סכנה שבגלל עינויים הם יגלו סודות, החברה מצ-דיקה ואף מעמידה כמעשה גבורה הראוי לדוגמה, בדיוק כפי שהיא מת-ייחסת לחיילים המשליכים עצמם מתחת שרשרות-הטנקי-כדי לפוצצו.

כל העולם התייחס בכבוד לחמשת האירים הקתוליים ש-הכריזו על שביתת-רעב בכלא

כ-10 ימים לאחר נפילתו. הסבל מהשבר, שלא אובחן, גרם לו להתמוטטות מוחית, כאשר הוא איבד סופית את הקשר עם הסביבה, והפסיק לגמרי להתי-הלך.

לאחר אבחנה מאוחרת עמדו לפנינו השאלה האם לעשות ניתוח, "כפי שמקובל", או רק לעזור לו שלא לסבול מכאבים, ולא לעשות "מאמץ-יתר", כאשר הסיכויים להאריך חייו על-ידי הניתוח מאוחר הזה קלושים ותוחלת-חייו נמוכה. יחד עם זאת, הסכנה לאבד אותו מייד בעת הניתוח היתה גדולה מאוד.

עשינו את המקסימום כדי שלא לתת לו לסבול מכאבים ולא להעמיס עליו עוד מהלך ניתוחי, שבשלב זה כבר היה מיותר.

שמחנו לראות, שלאחר מא-מצים מינימאליים שלנו - הוא הפסיק לסבול. זה מה שהיה חשוב לנו - במיוחד שלא יכולנו להתייעץ איתו עצמו.

החברה נעלבת

משך שנות עבודתי כרופא נתקלתי עשרות פעמים בחולים שנמצאו במצבים דומים. מה מותר לרופא לעשות לחולה חשוך-מרפא, כאשר החולה עצמו אינו יכול לתת את הסכמתו לטיפול או לסרב לקבל טיפול? מה חייב לעשות הרופא ללא הסכמתו של חולה כזה?

הטכנולוגיה של היום מאפשרת לעשות דברים רבים כדי להחזיק אדם בחיים עוד זמן-מה, לאחר שמבחינה פיסיוולוגית והביולוגית הוא מאבד את היכולת להמשיך לחיות: הנשמה מלאכותית, מכות חשמל בלב, פינוי שלקים שונים והפרשות מהגוף על-ידי כיליה מלאכותית, זונדה בקיבה, קטטר בשלפוחית השתן, מתן תרופות שונות. השאלה העומדת לפני הרדי-

Advertisement for a medical or dental service in Israel. Text includes: 'מדינת ישראל', 'משרד הבריאות', 'בית החולים הממשלתי', 'תעודת שהייה כנית החולים', 'מספר הזהות 0657772', 'שהה בניהח מיוסל 27181', 'מחלקה האבחנה', 'הערות', 'תאריך 4.2.87', 'תעודת-השהייה של בלינדר במחלקה סירבו לטפל'.